SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

VOL. XCIV. No. 185. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, SEPTEMBER 26, 1987 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 26-го ВЕРЕСНЯ 1987 Ч. 185. РІК XCIV.

ЗВІЛЬНЕНИЙ Й. ТЕРЕЛЯ ПРИБУВАЄ З РОДИНОЮ ДО КАНАДИ

Торонто (Х.Д.) — Щоденник „Торонто Стар" з 17-го вересня ц.р., під наголовком „Звільнений совєтський активіст прилітає до Канади" подає за інформаціями канадського релігійного діяча о. Мирослава Татарин з Сейнт Катаринс, Онт.

„Провідний совєтський діяч у ділянці захисту людських прав, ув'язнений за прилюдну оборону Української Католицької Церкви, отримав дозвіл еміґрувати до Канади 18-го вересня ц.р.

Українська Католицька організація Св. Софія з осідком у Ст. Катаринс впродовж двох років працювала над звільненням Йосифа Терелі з совєтського табору примусової праці.

Й. Терелю звільнено в лютому ц.р. і він 18-го вересня ц.р. полетів до Голляндії, а звідси до Канади — заявив речник Т-ва Св. Софії о. М. Татарин.

Отець Татарин відлетів 17-го вересня до Амстердаму зустріти 44-літнього активіста, який був в'язень совєтських тюрем, концтаборів і психіятричних установ під закидом протибольшевицького аґітування та захисту нелеґальної Церкви.

Отець Татарин думає, що Й. Тереля з дружиною й трьома дітьми поселиться в ніягарській окрузі й буде вести акцію за звільнення інших католицьких дисидентів у СССР.

Українська католицька спільнота в Канаді молилася й вносила прохання до совєтського уряду за звільнення Терелі, — сказав о. Тарарин. Також представники канадського уряду інтервеньювали в совєтських чинників, між ними член парляменту Джов Різ.

Совєтський уряд не подав причин звільнення Й. Терелі в лютому, але це було, мабуть, спонукане бажанням покращати взаємини з Ватиканом, — думає о. М. Татарин.

Довгі роки ув'язнення спричинили в Й. Терелі виразку шлунка та пошкодження хребетного стовпа в наслідок побоїв совєтськими сторожами.

Й. Тереля працював робітником при будовах. Його збадали голляндські лікарі.

Страждання Й. Терелі почалися в 1962 році, коли його арештували за спротив, — сказав о. М. Татарин.

„ЛЕМКОВИНА" З УСПІХОМ ЗАПОЧАТКУВАЛА ТУРНЕ

Монтреаль, Кве. (Б. Тимець, тел.). — Фолкльорний ансамбль „Лемковина" прибув сюди з Польщі , у складі біля 40 осіб, у вівторок, 22-го вересня, і вже в середу дав свій перший концерт тут в залі середньої школи Розмовнт, яку заповнили 750 осіб.

На програму концерту цього українського ансамблю складаються переважно лемківські народні пісні в аранжеровиці мистецького керівника ансамблю Ярослава Трохановського. В ансамблі, як вокалісти і інструменталісти виступають переважно молоді люди, навіть літи, але є й кілька старших віком осіб. Костюми їхні є автентично лемківські.

Як заявили деякі особи з ансамблю, не всім членам дано дозволи на турне по Канаді і ЗСА. Не приїхав диригент і композитор Ярослав Полянський, але супроводять ансамбль представники Українського Суспільно-Культурного Товариства.

Після концертів в Канаді Монтреаль, Ошава, Гамилтон і Торонто — гості з Польщі поїдуть в турне по ЗСА, починаючи в Сиракюзах, Н.Й., у вівторок, 29-го вересня, в авдиторії школи Вестгілл Сентрал. Концерт почнеться о год. 7-ій вечора.

Після концерту в Монтреалі українська громада гостила виконавців прийняттям в Домі Молоді. Гостей вітав голова Відділу КУК Ярослав Кульба.

Ю. ШУХЕВИЧ ДАЛІ ПЕРЕБУВАЄ НА ЗАСЛАННІ

Джерзі Ситі, Н. Дж. — Перед випуском цього числа „Свободи" нас повідомили з автентичного джерела, що вістки про передчасне звільнення Юрія Шухевича, сина Романа Шухевича-Тараса Чупринки, головного командира Української Повстанської Армії, виявились неправдивими.

Реченець перебування Ю. Шухевича на засланні закінчується 10-го січня 1988 року. Цю дату йому визначено з урахуванням того часу, який, за законом СССР, відтягають від речення визначеного вироком.

В інформації, яка налійшла на Захід говориться, що Ю. Шухевич далі перебуває в будинку інвалідів, який совєти назвали „Лісною дачею".

ДЖ. ШУЛЦ НЕ МАВ ВЕЛИКИХ УСПІХІВ У ПЕРЕГОВОРАХ

Ню Йорк. — Офіційні представники Білого Дому і Державного департаменту признались, що державний секретар Джордж Шулц, який бере участь у сесії Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй і рівночасно відбуває зустрічі з міністрами закордонних справ інших держав, не мав великих успіхів у другій зустрічі з міністром закордонних справ СССР Едуардом А. Шеварднадзе і китайським міністром Ву Ксуґіяном у справі проголошення світового ембарґа на продаж зброї для Ірану. Як відомо, президент Ірану Алі Хаменеї категорично відкинув резолюцію Ради Безпеки ООН, назвав З'єднані Стети Америки „диявольською потугою", чим змусив американську делеґацію покинути залю нарад, домагався, щоб ООН нап'ятнувала Ірак агресором у Перській затоці і погрожував відплатою ЗСА за обстріл іранського корабля та захоплення 26-ох іранських вояків в полон.

Е.А.Шеварднадзе підтримував американську ідею про консолідацію сил на Близькому Сході, про забезпечення вільної плавби торговельних кораблів, але відкинув арґументи про проголошення ембарга і засудив конфронтацію між військовими кораблями, яка, на його думку, може легко довести до поширення війни на Близькому Сході.

Китайський міністер закордонних справ, маючи виразні інструкції з Пекіну, не зголився також на підтримання ідеї ембарга, бо, мовляв, Китайська Народна Республіка, не є схильна підтримувати політику тиску, а радше хотіла б шукати компромісу між воюючими сторонами. Він запропонував посередництво Китаю, якщо зайде така потреба.

Очевидно , не прийняття американських арґументів про проголошення ембарґа вдарило сильно також по американській стратегії і раніших заявах президента Роналда Реґена, який погрожував Іранові ембарґом, якщо він не прийме резолюції ООН і не погодиться на започаткування переговорів з Іраком. Треба сподіватися, що Уряд ЗСА шукатиме тепер прихильників ембарґа серед заприязнених держав, зокрема в Европі, серед членських держав НАТО, але з ранішого досвіду відомо, що такі заходи дуже часто кінчалися неуспіхом, бо тільки одна Великобританія веде прихильну до ЗСА політику, не зважаючи на критику опозиційної Лейбористської партії.

Перед виїздом Е. Шеварднадзе до СССР, Дж. Шулц і міністри закордонних справ Китаю, СССР, Франції, Великобританії, тобто країн постійних членів Ради Безпеки ООН, матимуть ще окрему зустріч від якої залежатиме дальша стратеґія на Близькому Сході, зокрема у Перській затоці.

МИТРОПОЛИТ МСТИСЛАВ БРАВ УЧАСТЬ В НАРАДАХ СКВУ

Торонто (СКВУ). — Чергове засідання Президії Секретаріяту СКВУ відбулося 21-го серпня ц.р. в приміщеннях Канадсько-Української Мистецької Фундації, де знаходиться теж і бюро СКВУ.

У тих нарадах взяли участь 22 члени Президії, рад і комісій СКВУ з Канади і ЗСА. Були теж запрошені представники української преси. На засідання прибув Митрополит Мстислав, якого присутні вітали повстанням з місць і спонтанними оплесками. Президент Петро Саварин щиро привітав Митрополита.

Стефанія Савчук в імені присутніх висловила П. Саваринові щирі ґратуляції і признання з нагоди високого відзначення його урядом „Орденом Канади" за його громадську і політичну працю.

Після формального відкриття і прийняття порядку нарад, хвилиною мовчанки присутні вшанували визначного письменника св. п. Уласа Самчука, який помер в Торонто 9 -го липня ц.р.

По прийнятті протоколу з попереднього засідання, слідували звіти членів Президії. Фінансовий звіт виказав, що в першій половині ц.р. видатки перевищили приходи і фінансовий секретар Леонід Філь закликав крайові центральні репрезентації виконати їхні бюджетові зобов'язання на 1987 рік. Він висловив признання представникові КУК Юріеві Гвоздуличеві за те, що КУК, як і завжди, вирівняв свої фінансові зобов'язання за звітовий час.

Д-р Франко Мартинюк подав коментарі до бюджету СКВУ на 1988 рік, який був представлений на пленарній сесії Секретаріяту 9-го травня ц.р., як теж звітував про працю і фінанси Фундації СКВУ.

Про працю бюра, кореспонденцію і видавничі проєкти звітував генеральний секретар Мирон Барабаш. Всі ці справи полагоджувано на робочих засіданнях Президії, які відбуваються звичайно щодва тижні. Саме появилось друком цінне видання з рамени СКВОР - „Хрестоматія Тисячоліття Хрищення Руси-України". Видано також „Вісник". При цьому виясвено, що на ст. 42-ій у сумаричному звіті уділених у 1986 році допомог пропущено дані у рубриці „Золотого Хреста" а саме „Допомога українцям в Польщі 1,309.72 дол., 50 посилок, Арґентині 411. 80 дол. і 13 посилок, а теж п'ять стипендій на суму 1, 255.00 дол. Німеччині 300 дол., Европі 350 дол. і три стипендії в сумі 150 дол., Південній Америці 166 дол. і чотири посилки. Переслідуваним українцям 10,419. 80 дол., місцева допомога 5,575 дол. і дві стипендії. Разом уділено допомог на суму 25,038.32 дол. , 134 посилок і 18 стипендій.

Обширний звіт із своєї праці подав президент Саварин. Чисельна кореспонденція, поїздки, репрезентація, зустрічі з представниками уряду, громадських установ тощо — це неповний перебіг праці в звітовому часі.

Після ділової і вичерпної дискусії прийнято звіти.

З уваги на присутність Митрополита Мстислава багато часу присвячено надходячому Ювілеєві 1000-ліття. Про підготову святкувань діяспори поінформував Митрополита генеральний секретар М. Барабаш, а про пляни святкування в Торонто під час V Конґресу СКВУ інформував Ярослав Соколик. Митрополит Мстислав розказав присутнім про підготову ювілейних святкувань його Церкви і вірних та подав кілька своїх надзвичайно цікавих зауваг і спостережень. Відсвяткувати 1000-ліття мусимо якнайкраще. Для цього треба використати усі ділянки — церковні, наукові, мистецькі, політичні. Україна буде дивитись, як ми святкуватимемо цей великий Ювілей. Митрополит стурбований, чи готові ми до великих завдань? Передумова успіху - це відповідна духова атмосфера. Митрополит закликав щоб своєю працею, толеранцією і свідомістю великих завдань ми витворили відповідний духовий настрій передумову успіху 1000-ліття. Митрополит теж подякував президентові Саваринові за участь у посвяченні і відкритті пам'ятника княгини Ольги в Бавнд Бруку.

Підготовча праця конґре-

(Закінчення на стор. 3)

Совєтські юристи також проповідують „демократизацію" СССР

Нюарк, Н.Дж. — Нюаркська газета „Стар Леджер" помістила у числі з 23-го вересня ц.р., інформацію про зустріч американських і совєтських юристів у приміщеннях Ратґерського університету, які обмінялись думками про кримінальну систему і кримінальне право в Совєтському Союзі і З'єднаних Стейтах Америки.

Не зважючи на те, що совєтські юристи, приїхавши до ЗСА у програмі культурної виміни з тоталітарної антидемократичної держави, зглядно імперії, яка поневолює цілий ряд колись вільних народів, вони у поведінці з американськими юристами і знавцями кримінально права говорили як рівний з рівним, навіть хвалили судову систему ЗСА і, правдоподібно з пропаґандивною метою, заповідали „демократизацію" в СССР також на відтинку судівництва, зоркема кримінального права. Більш того, д-р Александер М. Яковлєв, голова департаменту теорії і соціології державного права СССР в Академії Наук, та інші совєтські предсавники заявлялися за зміною кримінального права в СССР і методів покарання злочинців.

Совєтські юристи відвідали Нюарк, Трентон і назад повернулися до Вашінґтону, де має відбутися ширша зустріч на крайовому рівні про юридичну практику і судівництво в ЗСА і СССР. Професор Ратґерського університету Ґергард О. В. Міллер заявив кореспондентам, що поїздку совєтських юристів організував, у порозумінні з Москвою, Вашінґтон, зглядно вашінґтонська міжнародна наукова рада, використовуючи нагоду голошеної офіційно в СССР політики „гласності", що її підтримує сам генеральний секретар ЦК КПСС Міхаїл Ґорбачов.

„Вони намагаються дещо змінити свої методи покарання винних і внести деякі доповнення до кримінального права, більш людяні і наближенні до універсальних прав людини", — заявив Міллер журналістам в тон заяви Яковлєва, який каже, що „совєтська система покарання мусить бути більше справедлива".

Використовуючи нагоду зустрічі з американськими юристами й іншими науковцями А. Яковлєв намагався запевнити західніх обивателів, що під теперішню пору „проходять в СССР важливі далекойдучі і глибокі зміни, не тільки в уряді й економіці, але також на усіх інших відтинках життя, включно з правом". При тому він додав, що „існує бажання здемократизувати цілу систему, усі ділянки суспільного життя". Він хвалив амераканську судову систему, „сильну і сперту на Конституцію". Совєтський Союз також плянує створити інституцію подібну до американського Верховного Суду, з правом інтерпретувати конституцію і наглядати за цілістю правної системи.

У СВІТІ

ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ МАНЕВРІВ американської фльоти на Середземному морі трапився прикрий випадок, коли американський швидкий джетовий літак випустив ракету в сторону американського розвідувального літака. Очевидно, поцілений ракетою літак загорівся, але на щастя обидва летуни вспіли вискочити і при допомозі парашутів впали в море, звідки їх підібрав військовий гелікоптер. Представник Пентагону заявив, що військове командування розпочало слідство в цій справі, щоб встановити, як могло дійти до цього випадку.

КОРЕСПОНДЕНТИ НА БЛИЗЬКОМУ Сході інформують про активність лівійських військових старшин, які вербують в інших арабських країнах, зокрема в Ливані, добровольців, привозять їх на летовище в Дамаск і літаком відтранспортовують до Лівії. Найбільше „добровольців" зголосилося в Бейруті, це переважно прихильники політики теперішнього диктатора полковника Муаммара Каддафі. Ливанські друзи напевно будуть перекинені до Часу, де Лівія веде війну проти тамошнього леґального уряду. Члени так званої проґресивно-соціялістичної партії, яку очолює Валід Джумблят, з охотою зголошуються до військової служби в Лівії, бо М. Каддафі все був дуже „щедрий", якщо йдеться про фінансову підтримку для друзів в Ливані.

ТАКОЖ КАТОЛИЦЬКА РАДІОСТАНЦІЯ в Нікараґуа отримала дозвіл від уряду сандіністів на віднову своїх передач. Кореспондент газети „Ню Йорк Таймсу" Стівен Кінзер інформує, що сандіністи поводяться дуже обережно, щоб їм не закинули, що це вони зірвали договір підписаний президентами п'ятьох цантральноамериканських держав в Ґватемалі. Діяльність католицької радіостанції була припинена сандіністами два роки тому, бо вона, мовляв, спізнено передала текст промови президетна Даніє́ля Ортеґи. Очевидно, це був тільки штучний претекст для закриття „Радіо католіка".

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН і міністер закордонних справ Едуард А. Шеварднадзе, виступаючи на сесії Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй, цитували і покликались на академіка Андрея Сахарова. Перший, щоб зганити СССР за права людини, а другий, щоб доказати, що Сахаров також виступав свого часу проти стратеґічної оборонної ініціятиви, тобто космічних ракет ЗСА. Е. Шеверднадзе сказав: „Якщо ми віримо акдаемікові в одній справі, то мусимо вірити також у другій". Виступи Президента ЗСА і совєтського міністра ніяк не вказують на зміну співпраці між ЗСА і СССР, кажуть політичні спостерігачі.

АҐЕНТСТВО АССОШІЄЙТЕД ПРЕСС інформує з Москви про катастрофу совєтського пасажирського літака типу ТУ-154, який летів з Москви до Омська. Головний летун, тобто капітан літака, завваживши злу функціональність апаратури, вирішив приземлитися на будь-якій площі, але спочатку мусів позбутися бензини, тому кружляв на протязі двох і пів годин на одному місці. Коли літак вже був значно легший летун отримав дозвіл приземлитись на військовому летовищі, але тому, що заднє і ліве колесо не вийшло, треба було рахувати на всяку можливість. Літак однак не загорівся, але при приземленні врізався передньою частиною в землю. На щастя ніхто з пасажирів не був поранений і все закінчилось щасливо.

У СЕРЕДУ, 23-ГО ВЕРЕСНЯ Ц.Р., в Москві відкрилась ретроспективна виставка совєтського неофіційного мистецтва, на якій виставлено праці понад 100 мистців, у тому числі 17 еміґрантів, які відносно недавно покинули Совєтський Союз. Кореспондент американської газети „Вашінґтон Пост" Селестіна Болен, інформуючи про виставку, наводить слова деяких мистців-еміґрантів, які кажуть, що в останньому часі совєтські власті почали більш прихильно дивитися на осіб, які виїхали з СССР, але за кордоном не займаються антисовєтською політикою.

Вшанували жертви Другої світової війни

Дітройт, (Р.Л.) — У вівторок, 1-го вересня ц.р., представники української, польської і жидівської громад зійшлись в Українському Культурному Центрі щоб спільно вшанувати мільйонові жертви цих трьох народів, спричинені нечуваною в історії людства злочинністю імперіялізмів сталінської Москви та гітлерівського Берліну.

Зустріч відкрив голова Метрополітального Відділу УАКРади в Дітройті Зенон Василькевич. Вітаючи в короткому вступному слові приявних, він пригадав, що незважаючи на загально голошені релігійні основи етики і моралі, які навчають, що люди і народи повинні жити в згоді, сторінки історії заповнені безчисленними війнами від прадавніх часів аж до сьогодні. Тому нашим завданням є наладнувати порозуміння між народами, щоб кожний народ мав запевнене належне йому місце під Божим сонцем.

Жидівську перспективу насвітлив рабин Розенбаум. 1-ий вересня 1939 року був чудовим соняшним днем, тому таким гострим контрастом був початок в такому дні жнив смерти мільйонів невинних жертв. Тож нам треба ставити безкомпромісовий спротив усім тоталітаризмам, які керуючись жадобою влади і наживи, вимагають заперечення прав одиниці задля сліпого послуху державі. Гітлер і його партія і досі є символами ширення расової ненависти та пропонування спрощених розв'язок складних проблем. Нам треба пам'ятати, що ми всі рівні, але кожний із нас має право бути інакшим та що основною одиницею людства є особа, а не нація.

В короткому обряді свічення свічок в пам'ять жертв Другої світової війни українську громаду репрезентувала Оля Прийма.

Від української громади виголосив доповідь проф. д-р Роман Шпорлюк. На тему голокосту йому, як історикові, неможливо спокійно говорити. Це, можливо, було б легшим завданням для теологів, філософів, письменників та поетів. Треба признати, що на землях під гітлерівською

(Закінчення на стор. 4-ій)

В АМЕРИЦІ

БІЛИЙ ДІМ У ВІВТОРОК, 22-го вересня ц.р., через своїх речників заявив, що не вірить у перемир'я в Нікараґуа проголошене сандіністами. Таку нстанову Білого Дому підтримав також у вечірньому інтерв'ю президент Коста Ріки, Оскар Аріяс Санчез. Він сказав, що свою підтримку перемир'ю дасть Америка тільки тоді, як воно буде двостороннє і за згодою повстанців.

ЗВІТ ВИГОТОВЛЕНИЙ установою Конґресу гостро нап'ятнував Комісію регулювання нуклеарної енерґії за її неточне перевірювання нуклеарних станцій. У цьому звіті обвинувачують комісію за те, що дозволила електричній індустрії для громадського вжитку продовжувати небезпечне діяння нуклеарних реакторів впродовж років. Звіт зроблений на підставі перевірки п'ятьох нуклерарних станцій та на домагання республіканського сенатора з Ню Йорку, Алфонса Д'Амато.

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ одобрила закон метою якою є відновляти автоматично закон про балансування державного бюджету. Це потягнення ясно говорить про турботу Конґресу справою зниження державного дефіциту. Однак сама пропозиція сильно обнижує запроєктовану редукцію дефіциту на 1988 рік і наступних п'ять років. Також не є ясним чи ця пропозиція зможе проламати застій між Білим Домом і Конґресом в справі піднесення податків.

У ВАШІНҐТОНІ В СЕРЕДУ увечорі, 23-го вересня ц.р., нагло на удар серця помер Бов Фоссі, відомий режисер і хореоґраф американського театру. Помер Фоссі якраз в той вечір, коли на сцені Націонланього театру у Вашінґтоні йшла оновлена постановка його музичної п'єси „Світ Черіті".

З ВАШІНҐТОНУ ПРЕДСТАВНИКИ паперової індустрії інформують, що знайдено познаки отруйного хемікалію „діоксин" в цілому ряді паперових продуктів. Зараження „діоксином" може бути небезпечним і тому вимінюють такі паперові продукти, як опаковання харчів, пеленки, тампони і хусточки до носа. Речники папереової індустрії заявили, що всякі продукти зроблені із зараженої м'якуші будуть в собі мати „діоксин". Серед знавців натомість є розбіжність думок, чи такі дози цього отруйного хемікалію є небезпечними для людського здоров'я.

ЗГІДНО З ОПИТАМИ ГАЗЕТИ „Ню Йорк Таймс" і телевізійної мережі Сі-Бі-Ес, переважаюча більшість американців одобрює договір ЗСА і Совєтського Союзу в справі роззброєння ракет середнього засягу, незважаючи на те, що всі вони свідомі того, що Совєтський Союз буде обманювати.

Корифеєві українського театру

Д-р Лариса Онишкевич після інтерв'ю у редакції „Свободи".

Джерзі Ситі, Н. Дж. (О. Кузьмович) — Субота, 3-го жовтня 1987 року, запишеться в історії українського Ню Йорку як культурний двобій із совєтською Україною у пам'ять корифея українського театру Леся Курбаса.

Д-р Лариса Залеська-Онишкевич, знавець української драми і член двох найбільших наукових інституцій НТШ і УВАН, які влаштовують День Леся Курбаса в Ню Йорку, розвиває в нашій редакції широкий та цікавий плян вшанування 100-річчя з дня народин цього корифея українського театру, що увійшов в історію як реформатор і носій ідей та европеїзатор, рівного якому, досі немає.

Від неї довідуємося ближче про програму Дня Леся Курбаса, а зокрема про її цікавих численних виконавців, що є представниками трьох поколінь українських знавців театру і акторів з терену ЗСА і Канади. Це поєднання таких сил і спільне для обох теренів українського поселення Північної Америки відзначування Леся Курбаса ставить цей день в особливу площину, дарма, що влаштовується його із певним запізненням.

День Леся Курбаса, як інформує д-р Л. Онишкевич, складатиметься із трьох частин: наукової конференції, виставки і постановок театру з Торонто.

У науковій частині, що її відкриє д-р Л. Онишкевич, першим доповідачем буде мґр Вірляна Ткач, яка, закінчивши студії театрального мистецтва в Колюмбійському університеті, обрала тезою своєї праці саме Леся Курбаса і в останньому році виголосила вже про нього три доповіді з американському та українському середовищах. Вона сама тепер провадить експериментальним нюйоркським театром „Ля Мама".

Проф. Романа Багрій-Пікулик, яка говоритиме про „Джіммі Гіґґінса" в постановці Л. Курбаса, викладає українську літературу в уні-

(Закінчення на стор. 3)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Подорож Буша до Польщі

Хоча Москва зламала Ялтинську умову і Потсдамський договір з 1945 року і всупереч зобов'язанню, що в окупованих німцями за Другої світової війни країнах буде привернений демократичний лад, Польща стала першою комуністичною країною, яка отримала від Америки статус найбільшого упривілейовання, себто — імпортовані з Америки товари на довготерміновий кредит із ґарантією від американського Уряду. Так було за панування у Польщі генерального секретаря тамошньої компартії Владислава Ґомулки і його наступника Едварда Ґерека. Але коли в наслідок робітничого руху, що створив незалежну від уряду робітничу спілку „Солідарність" прийшов до влади в жовтні 1981 року генерал Войцех Ярузельський і проголосив вийнятковий стан — Америка на знак протесту — позбавила Польщу того господарського привілею. Коли Ярузельський той вийнятковий стан відкликав і звільнив із в'язниць більшість арештованих, Америка частинно привернула Польщі статус упривілейованої країни, але це небагато допомогло Польщі, яка з усіх сателітських держав переживає найбільшу хронічну економічну кризу. Польща розпачливо старається дістати від Америки таку допомогу, щоби могла сплачувати бодай відсотки від свого мультимільйонового заборгування супроти Заходу. Можна здогадатися, що в користь Польщі інтервеніював також Папа Іван Павло II, польський патріот, під час свого недавнього перебування в Америці. А проте у Польщі є ще найбільш з усіх сателітських країн напружена політична атмосфера, бо існує сильна робітнича течія, яка пропаґує відновлення забороненої „Солідарности", як робітничої централі у підпіллі, що неминуче довело би до нового зудару з підчиненим Москві урядом Ярузельського.

На такому економічному й політичному тлі зродилася ідея подорожі до Польщі віцепрезидента Джорджа Буша. Він відлітає туди вже цього тижня з місією перевірити на місці існуючі там відносини. У зустрічі з лідером забороненої „Солідарности" Лєхом Валенсом, він прагне вплинути на нього, щоби робітництво не провокувало нового зудару з державним комуністичним апаратом та, з другої сторони, у розмовах з ґенералом Ярузельським переконати його, що треба дати громадянам Польщі більше людських прав, що становить передумову для більшої економічної допомоги від Америки.

Джорджові Бушеві, як передовому республіканському кандидатові у найближчих президентських виборах, не треба нового доказу, що він знає міжнародний світ і його проблеми і має досвід у тій ділянці. Адже Буш був колишнім директором Центральної Розвідчої Аґенції, колишнім амбасадором ЗСА в Об'єднаних Націях колишнім першим дипломатичним репрезентантом ЗСА у Китаї. Але, з проекцією на найближчі президентські вибори, Бушеві, який має дуже сильного суперника в особі сенатора Роберта Долла з Кензасу, не зашкодить з'єднати собі голоси сильної польської громади в Америці, яка особливо численна і впливова у стейтах Іллиной і Вісканзін. А що тепер в Америці найпершу ролю у внутрішній і закордонній політиці грає проблема прав людини, то це спонукало нюйоркського губернатора Маріо Квомо, найбільш вірогідного президентського кандидата з Демократичної партії, полетіти до Москви, щоби тамошніми розмовами з большевицькими вельможами і деякими дисидентами показати, що він теж діє у закордонній політиці, є дипломатом і пропаґує права людини в царстві Михаїла Ґорбачова.

На тему успіху заповіджених Ґорбачовим реформ по лінії „гласности і перестройки" появилася у дуже поважному щоденнику „Крищен Саєнс Монітор" з 22-го вересня ц. р. першорядна стаття п. з. „Чи економічні реформи Ґорбачова можуть втриматися у Східній Европі" — і авторитетний автор цієї статті доказує, що „ні" — всі ті реформаторські пляни мусять збанкрутувати, бо вони нереальні і невикональні при зберіганні системи однопартійної диктатури. І тому вигляди на майбутнє Польщі дуже сумні — як довго існує там комуністичний режим — ані Буш, ані ніхто не змінить тамошньої нужди.

Василь Дідюк

НАШЕ МАЙБУТНЄ — ЦЕ НАШІ ДІТИ

II.

Відчуваємо, що назріла велика потреба зайнятися справою нашого рідного шкільництва, всюди де живе українська родина. Треба спочатку піддати глибокій аналізі існуючий стан, протиставлючись безідейності, не допустити до упадку заради нігілістичної байдужости те, що нині у нас починає робитись. Ворог роками в Україні нищить все, що українське. Ніхто не простить нам того, щоб у вільних країнах при сприятливих умовах допустити до катастрофи, до знищення українського духа.

Тому нашим наступним завданням, поза всі інші — виховати шляхетну молоду людину гідну нашого славного минулого, міцну фізично і духово, яка могла б повстати проти сьогоднішнього зла і його перемогти; це означає виповнити заповіт Божий і свого народу. Всі ми розуміємо, що не можна купити ані пошани, ані любови за складені гроші як у народів, так у своїх власних дітей. Мусимо рятувати нашу мову тут, тим її рятуємо в Україні, треба обзнайомлювати із жалюгідним станом, в якому знайшлася українська нація і її культура.

Українські проводи і поодинокі люди повинні зрозуміти, що на них тяжить велика відповідальність і мусить їх об'єднати єдність перед наступом ворога на українську культуру тому: кожна дитина в українській школі! Під цю пору вживання української мови є вимогою хвилини. Тим ми докажемо пошану перед власними дітьми у противагу до того, що діє ворог в Україні, бо до чого докотяться усі національні організації, установи і церкви, які були таким трудом побудовані, коли від них відвернеться збайдужіла наша молодь?

Тиск чужого оточення на нашу молодь такий сильний, що тільки найсильніша і найбільш свідома спільнота може його відбити. В цьому не допоможе нам чужа своїм духом і змістом школа, нездорова лектура, яку молодь по волі і неволі читає, злі телевізійні програми та багато інших чинників антипедагогічних, що мають негативний вплив на виховання. З прикрістю треба ствердити, що не всі батьки в пору спостерігають це негативне явище та не завжди доцінюють, що фундаментальне виховання національної свідомости та почуття здійснює найбільше програма навчання в українських школах.

Тому рідна школа і дім — це два наріжні стовпи, яким повинні допомагати, як вже було згадувано, наша церква, організації молоді, українська преса і радіо, спортивні товариства й інші. Загальне зацікавлення у часі Ювілею 1000-річчя Християнства в Україні, який українська спільнота в діяспорі буде торжественно відзначувати, варто у цих врочистостях буде використати, показавши теж нашу українську школу як одну з найголовніших ділянок нашого життя. Бо, нащо придасться все, коли не буде кому з нього користати і його продовжувати.

Цих кілька думок, на порозі наших всенародних святкувань, що постають, як журба за наше майбутнє, нехай заставлять нас усіх до належної застанови. Повище сказане, на нашу скромну думку, можна осягнути, хоч і нелегко. Цього, однак, не можна робити примусом, сваркою чи якимись іншими примусовими засобами. Це мусимо проводити постійно і систематично спільними способами й засобами згадуваних чинників, а завершенням такого виховання є особистий добрий приклад батьків:

— які повинні говорити між собою і з дітьми тільки українською мовою, це відноситься і до наших організацій, виховників, священиків, учителів;

— Не мішати чужих слів до української мови: наша мова багата;

— Якщо приймаєте у себе гостей-українців говоріть з ними виключно українською мовою і вимагайте цього від ваших гостей. У вашій хаті ваша правда і така вимога не може образити гостей;

— Не ходіть з дітьми у відвідини до знайомих українців, що перейшли вже на чужу розмовну мову;

— Читайте самі і спонукуйте дітей читати українські книжки, журнали, пресу.

Ми свідомі цього, що легше приписати рецепту, ніж приймати ліки, легше радити, ніж пораду виконувати. Але ж тут йдеться про справу преважливої ваги: особи й установи, які слідкують за нашим громадським життям з острахом стверджують, щораз швидше завмирання української мови в наших родинах, церквах і організаціях. І якщо мовна асиміляція піде далі таким темпом, то в короткому часі ми перестанемо існувати, як окремі мовні групи. Українська мова вмре на очах, ще поки наші діти доростуть, щоби могли користати з наукових інститутів, які для них творимо. Наші народні і культурні доми перетворяться у клюби розваг, наші чудові церкви будуть порожні; бо хто втратить свою мову, свою культуру і традицію не буде тяготіти і до своєї Церкви. І це повинно бути одним із головних наших кличів у Ювілей 1000-річчя Християнства України!

Не залишиться тоді багато з нашого організованого життя і всіх моральних і матеріяльних надбань. Організоване життя залишиться хіба у „клюбах сеньйорів".

Наше „бути, чи ні" вимагає від нас рішучої і негайної дії!

Юрій Р. Рибак

РОБОТА Є, А РОБІТНИКА НЕМА

У своїй економічній експансії ЗСА посуваються по дорозі, яка часто не зовсім промощена, а коли готова, то тут і там може притрапитись утруднення нормального руху. І тому не диво, що пересічний американець нагло зустрічається з різними неочікуваними несподіванками, які посередньо чи безпосередньо таки торкаються його буття, а часами вимагають додаткового особистого пристосування... Нині ЗСА, це неначе б велике плесо води, в якому віддзеркалюються не тільки власні внутрішні справи, але і теж світового обсягу, що мають теж вплив на американську економіку.

Від якогось часу можна завважити великі написи на вікнах та дверях привуличних підприємств: „Потрібно осіб до праці". Можна теж зорієнтуватись, що це не місцева лише проблема, а простягається вона вздовж північносхідного побережжя. За робітниками шукають готелі, департаментові крамниці, „супермаркети", а головно ресторани скорого прохарчування. Ось якраз іде на телевізії реклама МекДоналда, яка властиво пов'язує свій продукт із вербуванням на часову працю сеньйорів — джерело праці, яке чомусь виелімiновано з конструктивної праці не на основі здібности, а тільки на основі кількости прожитих років тут на землі!

Теж американські фармери незалежно від аграрної механізації жнив мають вільні місця праці головно при зборі городини та овочів. Виявилось, що і тут тяжко обійтись без використання людських рук.

Оптимісти вважають, що недостача робітника — це лише переходовий стан. Песимісти натомість вважають, що коли це триватиме довше, то прийдеться зустрічати далекойдучі економічні наслідки, що доллють оливи до вогню інфляції, як теж значно стримають економічний зріст, який у минулих чотирьох роках був творцем 12-ти мільйонів нових варстатів праці.

У чому ж причина, що так нагло нема робітника?

Поперше є менше молоді у віці від 16 до 24 років, як вислід зменшеного числа народжень у 1970 роках.

Подруге вплив політики Конгресу, що під натиском різних сил остаточно ухвалив зреформування імiграційного закону і працедавця зробив відповідальним за перевірку нелегальних імiґрантів.

Справа запотребування на сезонових робітників — не нова. Пригадаймо, що перед Першою світовою війною наші селяни з Галичини виїздили на працю до західніх держав, заробляли там гроші, привозили їх додому, купували за них на парцеляції землю і збагачували тим українську землевласність. Це була широкозакроєна акція, а одним із її прихильників був сам Слуга Божий Андрей Шептицький, який на місці особисто перевірював закордонні умовини праці. Законна сезонова імiграція до ЗСА помагала б обом економікам — американській та мехіканській — і дала б кращу контролю у легальності переходу кордону. Нині цю проблему ЗСА ще не опанували.

Але як це вияснити, що коли з одного боку немає рук до праці, то з-другого маємо мільйони невикористаних рук безробітних та велике число здатних до праці осіб на листі допомоги — „велфер".

Виглядає, що, розглядаючи проблему як абсолютні числа, можна б дійти до розв'язки і прямо призначити безробітних до робіт, що ждуть. Але це не таке просте, бо часто висота безробітної винагороди не спонукує переходити на нижчу платню. Буває часто, що безробітний жде на працю, яка запевнила б йому попередню висоту доходу, бо коли прийме пропоновану платню може тим робом послабити свою позицію у будуччині. При шуканні праці, звичайно, питають: „А скільки платили на старій роботі?... Ідея, що недостачу робітників заступлять безробітні — добра у теорії, але не так добра у практичному переведенні. Одна з причин є і та, що найбільше безробіття не покривається географічно з найбільшим запотребуванням на працю. І коли тимчасове безробіття можна б розв'язати переселенням чи перевишколом, то хронічне знаходить свою остаточну ціль у допомозі — „велфер".

У муринських ґетто завважується велике число молодих чоловіків, що не покінчили основної освіти (43 відс. у 1985 році). Вони зовсім не заробляють грошей, а здобувають їх нелегальним способом, часто торгівлею наркотиками. Колись „старші", як дорадники, впливали на молодших муринів відносно поведінки і вартости тяжкої праці, одержання праці та її задержання, одягу для інтерв'ю, коли шукалось за працею і поведінки з майбутнім працедавцем... Це було колись. — Нині, на жаль, „модерні" чоловіки не всилі самі себе втримати на ринку праці та неспроможні забезпечити матеріяльно свої родини. А тут застращаюча статистика: 90 відс. усіх новонароджених немовлят муринських матерів-підлітків — нешлюбні!

Не конечно безробіття, але і невистачаючий основний заробіток має вплив на зріст убогости неселення, що якраз характеризує еспанську етнічну групу, яка дуже скоро збільшається, а впарі з тим її убогість зросла до 27 відс. минулого року, бо батьки - молодші і мають більше дітей як пересічні американці.

Отже, в держави — дилема як розв'язати проблему так, щоб для зросту економіки якнайкраще використати всілякі ресурси, вживаючи для цього місцевий потенціял, як теж зменшуючи тягар допомоги — „велферу", резервуючи її виключно тим, яким вона дійсно належиться.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про поїздки до місця страждань

Теперішня „гласність" у СССР має різні прояви та різні реакції. На жаль, більшість із західніх держав, а особливо звичайні громадяни цих держав приймають кожний із таких проявів з великим захопленням, ні хвилини не застановляючись над цілою хитрістю теперішніх володарів Кремля.

Цікаве, що при тому наївному захопленню зовсім забувається про ще недавнє минуле і про те, що не всім у СССР судилося відчути у житті цю так прославлену „гласність".

Це сліпе захоплення Совєтським Союзом і різними в ньому змінами, особливо сильно відчувається тепер у Західній Німеччині, яка як господарсько, так і політично прямо „кокетує" совєтський режим і цілою парою іде на співпрацю. Цей вплив політичної і господарської настанови, який так підтримує ще і німецька преса, має добре підложжя у німецького населення. Коли говорити з пересічним німецьким громадянином, то вас прямо вражає, як постійно вони зацікавлені всім, що „російське" і як гарно про нього думають. При тому вони утотожнюють „російське" із совєтським, навіть не застановляючись над тим, що СССР складається із десяток різних національностей, а не лише із російської. Цікаве, де корінь того німецького русофільства? Чи слід його шукати ще у царських часах?

Наслідком, однак, саме таких настроїв у теперішньому німецькому населенні щораз більше туристів (а німці відомі із своєї любови до подорожування!), роз'їжджає по СССР, залишаючи там сотні тисячі стабільної німецької валюти, а привозячи на Захід ще більше телячого захоплення усім, що „російське".

Ось знайома нам родина молодих німецьких інтелектуалів вибралася цього літа на прогулянку — і це вже не першу — до СССР і тим разом вони поїхали потягом з Москви до Іркутська, а відтак до Ташкенту, Бухари, Самарканду, Баку і Тбілісі.

Захопленню туристів не було кінця. Навипередки розповідали про чотириденну подорож з Москви до Іркутська, про самовари з чаєм у вагоні, про далекобіжний потяг, що їде аж до Пермської области і про „пікнік" в тайзі та інші надзвичайні переживання у тому далекому і незнаному відтинку „Росії". Ми слухали про „чудові краєвиди" байкальського озера, про прегарні хутра, що їх можна було купити на Сибірі і про екзотичний Ташкент.

Ми слухали і нам стискалося серце, що хтось може так щиро захоплюватися відвідинами Сибіру, який для нас усіх ніколи не був і, здається, не буде предметом приємної розривкової подорожі, а все що з ним зв'язане пригадує заслання, муки і поневолення нашого народу.

На нашу заввагу, що наш дідо саме був на засланні в Іркутську і тому важко тепер слухати про „пікнік", який там переводять, не було багато реакції, а тільки ствердження, що тепер воно все вже „інакше" і що вкінці кожний має можливість пізнати справжній СССР.

Дійсно, як нам відомо, прогулянки на Сибір і до Казахстану відбулися цього літа, не лише з Німеччини, але і з ЗСА, хоча ці останні більше з метою студій, як приємности.

Важко повірити, як дуже успішною є завжди совєтська пропаганда і як її найновіший трюк — „гласність" здобуває щораз більше прихильників.

О-КА

Іриней Верес

Герой

Матіясові Рустові в альбом

Казали, що земний цей шар
колись замешкали герої;
був Одисей — герой з-під Трої,
чи летом вславлений Ікар.

Та ось і в нас юнак з валькиру
сів на літак, мов на коня,
й осів під мурами Кремля,
щоб передать галузку миру.

Та у Кремлі лихії люди,
руки не подали йому,
ще й запроторили в тюрму —
в державі зла рабом хай буде...

Хвалю ласкаву долю, що я
дожив, щоб бачити героя.

„Листи читачів" повинні бути не довші, як одна сторінка машинопису, друкована через два інтервали. Лист повинен торкатися тем, порушених тільки на сторінках „Свободи". Реагувати слід до десяти днів після опублікування матеріялу. Якщо лист пишеться рукою, то слід писати його чітко і виразно і також з великими відступами поміж рядками. Редакція застерігає за собою право скорочувати листи й виправляти мову, як і скреслювати різкі вислови.

Ірена Книш

СИМВОЛ ЄДНОСТИ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЧОГО РУХУ

(До ювілею „Першого Вінка" 1887-1987)

Час — цей лікар, що гоїть рани, що приносить забуття й байдужість — є водночас безжальним косарем життя, що вбиває пам'ять, знання, думку, а з нею й творчу снагу. Тому кожний ювілей — це борець проти цього нещадного ворога в змаганні з незнанням, забуттям, байдужістю...

Сто років — це відстань не мала, щоб забути. Ось тому не завадить у біжучому році пригадати вагому дату для історії українського жіноцтва: червень, 1887 рік. Тоді українки здобулися на справжній подвиг: у Львові вийшов друком Жіночий Альманах, що йому Олена Пчілка дала назву „Перший Вінок" (бо після нього мали б наступати чергові).

Ініціятива вийшла від Наталії Кобринської, піонерки-засновниці першої організації українок у Станиславові (тепер Івано-Франківську) 1884 року. У своїй інавгураційній промові вона висунула плян літературного видавництва, бо: „через літературу дійшла до зрозуміння положення жінки в суспільстві, то ж хотіла й інших навести на цю дорогу".

Шлях цей не був легкий. Але ні галицький обскурантизм, ні брак освічених жінок, ні труднощі зв'язків понад кордони та неминучі в тих умовинах інтриґи, малодушність, завидь, упередження, засліпленість не могли знівечити цього пляну ні замкнути його в завороженому колі. Бо це мав бути „Жіночий первоцвіт всієї України". Завдяки І. Франкові Кобринська ввійшла в переписку зі Східньою Україною.

Сама тільки пересилка матеріялів вимагала конспірацій і загрожувала переслідуваннями й арештами. І треба було перемагати не тільки зовнішні перешкоди чужої займанщини (як цензура і т. д), але й безчисленні внутрішні з боку власного громадянства, наляканому будь-якими змінами. Тому окрема вдячність належить Кобринській за те, що зважилася остаточну редакцію передати в руки Івана Франка.

На тлі громади тих, хто вже за нами, в лавах вибраних променюють два імена: Наталія Кобринська й Олена Пчілка, представниці двох частин України, розділених віковими греблями й кордонами ворожих займанців. У таку глуху пору завдяки гуртові ентузіясток вийшов з друку епохальний твір, що став дороговказом для прийдешніх поколінь.

Бо не так створення жіночого товариства в Станиславові, що мало льокальне значення й скоро завмерло, як саме поява „Першого Вінка" була тим поштовхом, що дав рушійну силу для відродження українського жіноцтва. На ньому видно, якою непереможною духовою зброєю є книжка. На неї піднісся крик усіх партій краю, що хотіли в ній бачити тільки відгомін власних впливів і тісних інтересів. Але нею захопилася молодь і понесла в життя її ідеї.

Про появу „Першого Вінка" написано чимало. Тим більше, що книга ця належала віддавна до раритетів. Завдяки Союзові Українок Америки, що перевидав її нещодавно, вона стане тепер доступна для зацікавлених. Тому й не місце тут представити добре підібрану літературну частину, вникливо опрацьований етнографічно-фолкльорний матеріял, що відноситься до становища жінки в українському народі, вміло розроблені й знаменито обосновані публіцистичні статті.

Тут пригадаємо імена ювіляток-учасниць „Першого Вінка" за вийнятком названих вище: молодесенькі Леся Українка й Людмила Старицька, пізніше одружена Черняхівська, Ганна Барвінок, Уляна Кравченко, Людмила Березина-Василевська (Дніпрова Чайка), Ольга Хоружинська-Франко, Софія Окуневська, Михайлина Рошкевич-Іванець, Олеся Бажанська-Озаркевич, Ольга Гузар-Левицька, Сидора Навроцька-Палій, Анна Павлик, Катерина Павлик-Довбенчук, Климентія Попович-Боярська, Олена Грицай.

Збірна праця учасниць „Першого Вінка" доказала, що молоді українки соборно об'єдналися в імені національної єдности та виступили на арену суспільного життя як повноцінна, рівноправна сила. Отож „Перший Вінок" — це величавий пролог українського жіночого руху, що поклав духову печать на дальший його розквіт, під знаком соборної єдности, понадпартійної й понадклясової. І ця єдність проявлялася на всіх етапах його розвитку. До галицького П'ємонту рвалися від чорносотенної змори Східньої України активніша молодь: наприклад, Олена Доброграївна шукала особистих зв'язків з активним галичанками, відбуваючи туди поїздки.

Вплив ідей „Першого Вінка" позначувався „на цілому просторі широкої Русі-України", — як писала Кобринська. Щобільше, вони єднали не тільки жінок „в Україні сущих", але й тих, що змушені покинути рідний край й шукати кращої долі на еміґрації. До тих, „не в Україні сущих" зверталася Кобринська відозвами, Пчілка посилала свої збірки українських взорів, Евгенія Ярошинська писала зворушливі послання, Ганна Барвінок передавала свої „оповідання з народних уст". Завдяки редакторові „Свободи", о. Іванові Арданові на її ювілейних сторінках 1904 року появилися їхні портрети з інформаціями від редакції у роді: „Олена Пчілка (псевдонім) звісна українська писателька, враз з Наталією Кобринською видала 'Перший Вінок', 'Жіночий Альманах' ... У висліді американські українки в справі організації жінок скликали віче в Ню Йорку (1-го червня 1905). Промови Анни Курили, Емілії Струтинської переконували про потребу єднання в самостійній жіночій організації — без різниці на свої переконання як релігійні, так і партійні (ухвала віча).

Треба згадати і про маловідому участь українок на т. зв. першому жіночому конгресі в Петербурзі 1908 року. Крім Л. Яновської, що говорила про долю селянки-

(Закінчення на стор. 4)

Митрополит...

(Закінчення зі стор. 1)

сових комісій була предметом зацікавлення. За працю Статутової комісії звітувала Марія Квітковська, а за Програмову — Богдан Шебунчак. Ярослав Білак коротко поінформував про працю Комісії Прав Людини, Б. Голинський про працю СКВОР. Багато часу присвячено Комісії трибуналу. Ігнат Білинський звітував, що підготовча праця до першого переслухання трибуналу, який відбудеться вже в січні 1988 року в Брюсселі, є в повному ході. Створено фінансовий комітет під проводом Миколи Кушпети та Івана Винника для збирання фондів. Президія одобрила пляни Комісії трибуналу з тим, що комісія не буде робити більших фінансових зобов'язань, до часу, поки не збере відповідних фондів.

Засідання Президії було ділове, полагоджено багато справ, провірено діяльність Президії, рад і комісій. Присутність Митрополита Мстислава надала нарадам спеціяльного настрою.

Засідання закрив молитвою президент Саварин о год. 11:45 вечора.

Корифеєві...

(Закінчення зі стор. 1)

верситеті Йорк в Торонто і особливо зацікавлена театральними постановками Л. Курбаса з літературної точки бачення.

Третім доповідачем є широковідомий українській спільноті театрознавець і автор історії українського професійного театру (яка саме підготовляється до друку) професор університету Британської Колюмбії Валеріян Ревуцький, сам колись співорганізатор і актор театру „Ґроно" в Києві. Він теж автор книжки „Нескорені Березільці", в якій обширно пише і згадує Л. Курбаса і його величезний вклад у розвиток та усучаснення українського театру поміж двома світовими війнами. Саме і тема його доповіді в'яжеться із змістом книжки, бо проф. В. Ревуцький говоритиме про харківський період „Березоля", душею якого був Л. Курбас.

Мґр Ігор Цішкевич, докторант театрознавства Південно-іллинойського університету, досліджує зокрема працю Л. Курбаса, має збірку матеріялів про постановки його театральних п'єс, яка буде на виставці того дня, а його доповідь охоплює місце Л. Курбаса в історії европейського театру. Вкінці останнім доповідачем є д-р Григор Лужницький, сеньйор українських театрознавців, автор праць про український театр і редактор збірника на цю тему, який поділиться спогадами сучасників про визначного режисера і організатора нашого театру.

Як бачимо, зміст наукової конференції широкий та цікавий темами і доповідачами, серед яких находимо як студентів, так і науковців, яких усіх лучить дослідження праці цього корифея українського театру.

У другій частині Дня Леся Курбаса присутні матимуть нагоду оглянути цікаву виставку маловідомих матеріялів, видань і театральних постановок Л. Курбаса, а відтак після перерви Авангардний Український Театр з Торонто виведе дві короткі постановки, а це: „Катастрофа" С. Беккета і „Серед моря" С. Мрожека.

Цей молодий театр уже відомий не лише на терені Канади, але й ЗСА своїми наскрізь цікавими постановками, зокрема п'єсами „Смерть поета" про Василя Стуса і „Дуель" пера одного із організаторів того театру, Марка Стеха, який був теж режисером перших постановок. Театр складається із молодих українців, зацікавлених театральним мистецтвом, з яких деякі його поважно студіюють, шукає за новими шляхами у театральному мистецтві так, як перед півсторіччям шукав їх Лесь Курбас, і тому вистави цього театру на закінчення Дня Леся Курбаса дуже відповідні, тим більше, що теми п'єс актуальні. Цю нову постановку молодого, цікавого театру підготовив Андрій Перекліта, який студіює у Торонтонському університеті театрознавство.

Коли слухаємо вичерпних пояснень програми й головної організаторки д-р. Л. Онишкевич, стверджуємо, що важко уявити собі більше повний день у пошану Леся Курбаса, як цей що стоїть перед нами. Його важливість підкреслює те ж рідкісне у нашій спільноті поєднання усіх найкращих наукових і театральних сил ЗСА і Канади.

Найбільшим однак доказом цього об'єднання була б присутність на святкуваннях одного зі співучасників Л. Курбаса і його звеличника нашого сеньйора акторів Йосифа Гірняка, який, як надіються організатори, зможе на цей день бути разом з виконавцями та учасниками 100-річчя з дня народин Л. Курбаса.

ПОДЯКА

З Волі Всевишнього 9-го грудня 1986 р. відійшов від нас у Вічність

бл. п. д-р мед.

Ярослав Терлецький

Цією дорогою складаємо найщирішу подяку Родині і Приятелям за участь в похоронах, вислови співчуття та датки на добродійні цілі.

На ФОНД УКРАЇНСЬКОГО ЛІКА[illegible]СЬКОГО ВІСНИКА

зложили:

д-р Микола й Олександра Терлецькі	$ 100.00
Христина Воєвідка	100.00
д-р Юрій і д-р Люба Стефанівські	100.00
д-р Ігор і Марта Воєвідки	100.00
д-р Роман і Ольга Граби	100.00
д-р Володимир Онуферко	200.00
Олександер і Ольга Смалі	100.00
Зеновій і д-р Ірена Терлецькі	100.00
д-р Андрій і Тетяна Тершаківці	100.00
Разом	$1000.00
Теодозія Гаврилів на Т-во СВ. СОФІЯ	$30.00

СОФІЯ — дружина з родиною

Вшанували...

(Закінчення зі стор. 1)

контролею всі жиди були жертвами, але далеко не всі жертви були жидами. Одначе не потрібно переганятись цифрами. Переслідування жидів було вже давніше, але це не спинило всестороннього розвитку і зросту жидівських громад та іхніх інституцій. Отже гітлеризм був новим, небувалим явищем, який крім знищення жидів, хотів теж перемінити українські землі в життєвий простір німецького, а в цвинтар українського народу.

Якщо говорити про українську перспективу на події Другої світової війни, то необхідно згадати соціяльно-національну і комуністичну революції в Першій світовій війні. Україна в боротьбі із москалями та поляками не була спроможна зберегти свою державу і українці опинились знову на дні в системах окупаційних режимів. *Наслідком* колективізації, терору і голоду, Україна втратила свої найкращі сили, а зокрема свою інтелігенцію. Не легко було теж українцям під польською окупацією, хоча Польща в порівнянні з Совєтським Союзом була цивілізованою державою.

Початок Другої світової війни українці зустріли думкою, що гірше не буде, але в дійсності нічого з надій на краще не сповнилось. Україна втратила 5 мільйонів свого населення, а її міста і села були в більшості знищені наступаючими і відступаючими імперіялістичними фронтами. Силою обставин українці воювали проти гітлерівської Німеччини в рядах польської і совєтської армій, а УПА воювала проти обох окупаційних армій.

Польську перспективу насвітлив Ф. Прох. В часі вибуху війни він був в армії. Ніхто не мав уяви про можливості нелюдської поведінки цивілізованих людей. Голокост був у відношенні до жидів тотальним, а в відношенні до інших народів селекційним. Нацисти винищували зокрема польську інтелігенцію, в тому 2,000 священиків. Багато польських дітей насильно вивозили до Німеччини, щоб виховати на яничарів.

Прелеґент згадав теж про голод в Україні, про переслідування і заборонену Українську Католицьку Церкву та русифікацію в Совєтському Союзі.

Зустріч закінчилась молитвою, яку перевів о. Максим Ковбаснюк.

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редагує Омелян Твардовський

УСК Ню Йорк — Менгаттан Кікерс 2:2

У неділю, 20-го вересня ц.р., обидві дружини УСК-у розпочали свій черговий, новий сезон в реорганізованій І-ій дивізії Космополітальної Ліґи Ню Йорку-Ню Джерзі. В першій зустрічі сезону наша перша дружина зустріла сильний клюб Менгаттан Кікерс, з яким закінчила внічию вислідом 2:2 На початку ведення здобули Кікерси, але швидко після цього в 25-ій хвилині новий напасник УСК Нетто вирівняв 1:1. В 35-ій хвилині з гарної акції Турка-Коваленка, Міранда здобув ведення для УСК-у 2:1. Після перерви наша дружина домінувала в грі, мала можливості здобути чергові ґолі, одначе м'яч із стрілів наших нових напасників пролітав поруч, то над ворота суперників. У кінцевій фазі змагань Кікерси зуміли вирівняти вислід 2:2.

Склад УСК в цих змаганнях: Клебер, Ірис, Рікардо, Гаміро, Нетто, Турко, Коваленко, Росі, Гупало, Міранда, Пінто, Нюгоф, Сісеро, Карльос, Делга. Провідник і тренер Степан Коваленко.

Резерва УСК закінчила свою зустріч ремісовим вислідом 0:0.

С. К.

УСВТ „Ч. Січ" — Польський С.К. 1:2

Цими змаганнями, що відбулися в неділю, 20-го вересня, І-ша дружина розпочала свій черговий, 31-ий сезон. Звітова зустріч пройшла на виїзді в Перт Амбої з місцевим польським клюбом, у складі якого вповні виступають новоприбулі досвідчені футболісти з Польщі. Вже в 7-ій хвилині „Січовики" вели 1:0, що його здобув Андрій Бакун. Не зважаючи на перевагу, яку мали наші футболісти в першій половині, в 32-ій хвилині господарі вирівняли вислід 1:1.

Після перерви наша дружина провела кілька гарних акцій, але рутиновані суперники в дальшому ході гри перейняли ініціятиву, яку вдержали до кінця зустрічі. В 60-ій хвилині господарі використали помилку Чижовича, що віддав м'яч в ноги напасника суперників, які і здобули свого переможного ґоля зустрічі.

Склад „Ч. Січі" в цій зустрічі: Хамуляк, Ромійо, Павлюс, Куцина, Торій, Брієнза, Фонґ, Чижович, А. Бакун, Каміка, д-р В. Бакун, Ансальмо, В. Науменко. Д. Бакун. Провідник Володимир Бакун.

УСВТ „Ч. Січ" II — Мікельо С.К. 5:0

Успішно розпочали свій сезон футболісти ІІ-ої дружини, які перемогли у себе вдома на площі Фарчерс Ґров дружину Мікельо, що прибула на цю зустріч з дев'ятьма змагунами. Конто ґолів відкрив для нашої дружини Я. Твардовський, після якого два ґолі здобув Мурся і по одному — Мюніс та Лоза. Склад нашої дружини: Т. Науменко, Гадулик, Алміда, В. Науменко, Пуґлісі, Сантана, Лоза, Ґулаґа, Твардовський, Фітцгералд, Мюніс. Провідник Віктор Науменко.

Календарець змагань І-ої дружини

Жовтень

4-го, „Ч. Січ" — Говел Кікерс—Фарчерс Ґров; 11-го, „Ч. Січ" — Монмут Стінґ — На виїзді; 18-го, „Ч. Січ" — Карні Скатс — Фарчерс Ґров; 25-го, „Ч. Січ" — Джерман — Ам. Кікерс — Фарчерс Ґров.

Листопад

1-го, „Ч. Січ" — „Краковія" СК — На виїзді; 8-го, „Ч. Січ" — Н. Дж. Амерікенс — Фарчерс Ґров; 15-го, „Ч. Січ" — Принстон С К — На виїзді.

Усі змагання на Фарчерс Ґров відбуватимуться о год. 5-й по полудні, на виїзді в год. 2-ій по полудні.

Д-р О. Попович — учасник Міжнародних шахових змагань

У липні ц.р. у Філядельфії відбувся ІІ-ий Міжнародний шаховий турнір, за запрошенням в якому серед 12-ох змагунів виступав чоловий шахіст УСВТ „Ч. Січ" д-р Орест Попович. Змагання цього турніру проходили системою кожний з кожним, в якому д-р Попович виграв чотири, ремісував п'ять та зазнав дві поразки, у висліді чого здобув 6.5:4.5 точок, поділивши 4-6 місця.

Замітним були перемоги нашого шахіста з міжнародними майстрами Шро єром (ЗСА), Бярнасоном (Ісляндія) і Стоном (член Олімпійської дружини Канади). Остання з цих партій була опублікована з коментарями в журналі „Чес Лайф" за жовтень.

Після того турніру д-р Попович був учасником Міжнародного турніру в Ґавсдаль, Норвеґія, де не добився більшого успіху, однак здобув замітну перемогу з норвезьким чемпіоном, міжнародним майстром Тіздейлом, кол. американцем.

Відбулися юнацькі шахові чемпіонати України

У шаховому чемпіонаті юначок стартувало 54 учасниці з 22 областей і міста Києва. В цьому числі було 19 кандидатів стати майстрами. Змагання пройшли швайцарською системою в 9-ти рундах. Не зважаючи на фаворитів, якими були Марія Непеїна з Донеччини і Неллі Юсим з Чернівець, звання чемпіонки здобула 16-річна Ганна Ратнер з Житомира. Дальші чолові місця зайняли: Н. Юсим, Галина Шляхтич з Калуша. Ця шахістка, як і Марія Декусар, Світляна Пугач і Ганна Сорокін стали теж кандидатками на майстри. Цей турнір відбувся у Чернівцях.

У Луцьку пройшов юнацький чемпіонат України, в якому взяло участь 74 учасники, в тому числі 49 кандидатів на майстрів. Першуном вийшов Артур Фролов з Ворошиловграда, що здобув 9 точок з 11. Дальші чолові місця зайняли: Віталій Голод зі Львова і Михайло Недобора з Харкова, обидва по 8 точок.

(от)

СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ, НЕСПОДІВАНО для багатьох західніх делеґатів на Віденський атомовій конференції, підтримав пропозицію З'єднаних Стейтів Америки, щоб Південно-Африканська Республіка залишилася членом Міжнародної аґенції атомової енерґії. На цій конференції делеґація Ніґерії запропонувала виключити ПАР з членства, не зважаючи на те, що представники Південної Африки заявили, що їхня країна незабаром підпише договір з 1968 року, який забороняє поширення атомової зброї.

Символ...

Закінчення зі стор. 2.

українки, там виступала Софія Русова, на тему українки в літературі. Вона признає, що її „доклад вислухали з великою пошаною... висловлювали свої охи й ахи перед українською поезією,... розпитували, як і де можна знайти переклади з творів наших письменниць... „Може почула б Русова ще більше „ах-ів" — якби була згадала про „Перший Вінок" з-перед 20-ти років(!), про щось таке, чого й не снилось учасницям імперіяльного конґресу. Наперед зголошеного викладу О. Пчілки про національне становище жінки-українки — „ніяк не можна було випрохати", як зазначила в своєму звідомленні Русова „він зостався, на жаль, не дивлячись на всі заходи — нечитаним". Він те ж і досьогодні невідомий. На заповіджений цей доклад у київському клюбі — О. Пчілка не з'явилась. Можна припускати, що вона не промовчала „Першого Вінка".

У воєнних і післявоєнних роках українське жіноцтво виступало солідарно з допомогою, чим могло, потребам уряду й фронту. Київ, Кам'янець Подільський, Львів — згодом у різних европейських столицях на еміґрації, накінець Союз Українок (Жіночий Союз), що створився й діяв у Відні. Треба підкреслити, що в атмосфері різких партійних антагонізмів — жінки різних політичних переконань — зуміли поєднатися та виступати однозгідно перед чужими форумами.

Жвавішали зв'язки зі заокеанськими організаціями. До призабутої історії належить приїзд з Европи на конґрес Міжнародної Жіночої Ради до Вашінґтону (1925) Ганни Чикаленко-Келлєр, представниці Української Національної Ради та спроби організування об'єднаного Американсько-Канадського Союзу Українок.

Олена Кисілевська вже самою назвою свого журналу „Жіноча Доля" послалася на свою попередницю „Нашу Долю", яку видавала Наталія Кобринська в роках 1893, 1895, 1896. Співредакторкою „Жіночої Долі" була талановита Ірена Вільде, що й вирішило успіх. „Жіноча Доля" під умілим керівництвом стала всесвітньою трибуною для українського жіноцтва всіх континентів. Зокрема на американському здобула велику популярність.

Обширна переписка, особисті відвідини Галичини затісняли дружні зв'язки з материком. Їхали туди: Маруся Бек, Савеля Стечишин, Ганка Романчич, Анна Йонкер, Марія Дима, Олена Лотоцька, Евгенія Ситник, Анастасія Штогрин й інші. Це були часи інтенсивної участи на міжнародних жіночих конґресах. Наприклад, Софія Русова, Мілєна Рудницька, Анна Йонкер на Віденському конґресі Міжнародної Жіночої Ради 1930 року.

Перебування у тому часі Олени Кисілевської в Канаді й ЗСА на відвідинах українських жіночих організацій через два місяці видатно причинилося до їхнього росту й почуття єдности. Її вимовно заманіфестували багаточисленні делеґації з Канади на першому конґресі СУА в Ню Йорку 1932.

Коли з ініціятиви Союзу Українок у Львові Діловий Комітет кинув клич Світового Українського Жіночого Конґресу, а Мілєна Рудницька заєдно пригадувала заповіти „Першого Вінка" — відгукнулося на нього все жіноцтво. Створення Світового Союзу Українок стало знаменем єдности всеукраїнського жіноцтва. Під цим прапором нас захопила Друга світова війна.

Почуття єдности допомогло нам перетривати лихоліття та зберегти свою організованість у відмінних обставинах створеної Світової Федерації Українських Жіночих Організацій.

На славному шляху українського жіночого руху–це тільки короткі натяки, уривки штрихів до немеркнучого світла маяка — що від „Першого Вінка" не дає нам збитися з дороги.

Треба сподіватися, що зорганізовані українки в ювілейному році вшанують появу й заслугу „Першого Вінка". Три роки тому Союз Українок Америки перевидав його, щоб перебороти забуття, незнання, інерцію, байдужість, а деколи навіть — протидію.